

200264

BESZÉLŐ KÉPEK

VETÍTETTKÉPES ELŐADÁSOK

Sz. sorozat, 6. szám

**A SZOVJET FALU
KULTÚRÉLETE**

KIADJA

A NÉPMŰVELÉSI MINISZTERIUM
OKTATÁSI OSZTÁLYA

BUDAPEST, 1950

TUDNIVALÓK

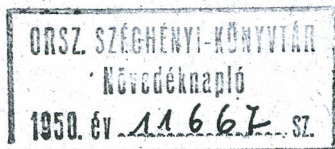
A BESZELŐ KÉPEK, a Népművelési Minisztérium új vetítettképes előadásszövegei és filmdia pozitív sorozatai, a népművelési előadók munkájának megkönnyítését, érdekesebbé, színesebbé, szemléletesebbé tételét kívánják szolgálni.

A BESZELŐ KÉPEK előadásszövegeit és filmdiasorozatokat vidéken az illetékes megyei tanács népművelési alosztálya, Budapest területén a NM Könyv- és Diapozitív-raktára (Budapest, VI., Rippl Rónai-u. 26.) díjtalanul kölcsönzi. Az odaszállítás költségei a kölcsönző hivatalt, a visszaszállítás költségei a kölcsönvevőt terhelik. Közérdek, hogy a szövegek könyveket és a filmdiasorozatokat felhasználásuk után azonnal visszaküldjük a kölcsönző hivatal címére. A kölcsönzött előadásszövegekért és diasorozatokért a kölcsönvevő hivatal anyagi felelősséggel tartozik. A szöveget változtatni (áthúzni, stb.) nem szabad, különösen kíméljük a filmdiasorozatokat a karcolástól.

A vetítettképes előadásokkal kapcsolatos tapasztalatok, indítványok és észrevételek közlését a Népművelési Minisztérium VI. főosztálya (Budapest, V., Kálmán-u. 7, V. em.) bárkitől köszönettel veszi.

Az 1949—50. oktatási évadban megjelent vetítettképes előadásszövegek és filmdiasorozatok címjegyzéke a füzet borítólapjának hátsó oldalán található.

Ennek az előadásnak a szövegét és képanyagát a Népművelési Minisztérium Oktatási osztálya állította össze.

200264

**A SZOVJET FALU
KULTÚRÉLETE**

AZ ELŐADÁS KÉPEI

1. Lenin a Szovjetek II. Összoroszországi kongresszusán.
2. Analfabéta tanfolyam.
3. Írni és olvasni tanulnak az öregek.
4. Munkások esti iskolája.
5. Nanáj nők tanulás közben.
6. Iskola Amerikában.
7. Izmailovoi iskola.
8. Volgamenti kolhoz iskolájának úttörői.
9. Üzbég iskolások.
10. Leányközépiskolá Szamarkandban.
11. Leányközépiskola egy szovjet kolhozban.
12. Távtanuló kolhozista leányok.
13. Traktorvezetőképző iskola.
14. Kombájnkezelők iskolája.
15. Tejkezelőtanfolyam.
16. Mezőgazdasági intézet a „Gigant“ szovhozban.
17. Kolhozvezető káderek tanfolyama.
18. A molotovi mezőgazdasági főiskola előadóterme.
19. Az új vetőmagot vizsgálják a kolhoz laboratóriumában.
20. Micsurin-kert az északi vidéken.
21. Kísérleti állomás a kolhozban.
22. A „Sztálin“ kolhoz laboratóriuma.
23. Szmolszkája, a „Vörös Harcos“ kolhoz agronómusa, a kolhozparasztok között.
24. Agronómusnő az ágasbúza táblában.
25. Fiatalok a kolhoz laboratóriumában.
26. Cicin akadémikus kolhozparasztokat oktat.
27. Prozorov kolhoznök a „Timirjazev“-Akadémia vezetőivel tanácskozik.

28. Edelstein Sztálin-díjas tanár a „Vörös-október“ kolhoz elnökével.
29. Az „Öntudat útja“ nevű kolhoz új kultúrháza.
30. A „Vörös-október“ kolhoz kultúrháza.
31. Egy grúz kolhoz könyvtára.
32. Könyv érkezett a könyvtárból.
33. A „Rubljovszkij“ kolhoz gyermekkönyvtára.
34. Egy Krasznodár vidéki kolhoz olvasóterme.
35. Könyvkiállítás az olvasóteremben.
36. Babajevszkij író kolhozparasztok között.
37. A „Vorosilov“-ról elnevezett tadzsik kolhoz mozgókönyvtára.
38. Demidovó falu kolhozának rádióközpontja.
39. Az „Iszkra“ kolhoz rádióleadója.
40. Bjelorusz énekkar.
41. Egy tadzsik kolhoz rádióközpontja.
42. Ty. Zsilin gépállomásigazgató híreket olvas fel a gépállomás rádióleadójában.
43. A kolhozisták egy gépállomás rádióüzenetét hallgatják.
44. Ebédszünetben rádiót hallgatnak a kolhoztagok.
- 44/a. Zenére könnyebben megy a munka.
45. Rádióösszeköttetés a mezőn.
46. Egy csuvas kolhoz mozijának gépterme.
47. Készenyfilmelőadás a gyermekotthonban.
48. Színdarabpróba a kolhoz kultúrotthonában.
49. Kornejcsuk: „Ukrajna sztyeppéin“ c. színművének egy jelenete.
50. A hallgatóság érdeklődéssel figyeli a színdarabot.
51. Bábszínházelőadás.
52. Vologdái csipkekészítők.
53. Üzbég fafaragók.
54. Kabard szőnyegszövő leányok.
55. Egy kolhoz szakiskolájának rajzórája.
56. Gyakorlati fafaragási óra.
57. Labdarúgómérkőzés a kolhoz stadionjában.
58. Röplabdázók.

59. Vidám fürdőzők.
60. Ügetőverseny a „Komintern“ kolhoz ügetőpályáján.
61. Énekelnek a kolhoz fiataljai.
62. Ukrán parasztlány Csajkovszkij egy művét gyakorolja.
63. Új hangszereket kapott a kolhoz zenekara.
64. Táncoló csuvas fiatalok.
65. Kavokjai fiatalok a Dnyeper partján.
66. Népi tánc Dakesztánban.
67. Egy lett falusi énekkar próbája.
68. A cserkaszi járás kolhozainak egyesített énekkara.
69. Tadzsik művészek vendégszereplése Moszkvában.
70. Mordaszova kolhozparaszt-énekesnő.
71. Tamara Csebán moldvai kolhozénekesnő népdalokat énekel.
72. A Karél-Finn szovjet köztársaság egyik kolhozának ének- és táncsoportja.
73. Moldvai táncegyüttes.
74. Egy bjelorussz kolhoz táncegyüttese.
75. Egyesített kolhozénekkar.
76. Kolhozista fiatalok Moszkvában.
77. Egy leningrádi főiskola előadóterme.
78. Orvosképzés Szibériában.
79. Fiatal mérnökök oktatása.
80. Ipariskolások népi zenekara.
81. Munkásifjak esti festészeti iskolája.
82. Litván képzőművészeti főiskola: szobrászok.
83. Tisztképző iskola.
84. Kolhozmunkásnő a Legfelsőbb Tanács tagja.
85. Ülés a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsában.

A SZOVJET FALU KULTÚRÉLETE

1. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével Lenin és Sztálin vezette munkások és parasztok vették kezükbe a hatalmat. Egy emberöltő telt el azóta. Ez alatt az idő alatt a szovjet városokban és falvakban hatalmas kulturális fellendülés ment végbe.

2. A cári időkben a munkások és parasztok gyermekei közül kevesen jutottak be az iskolába. Az első világháború előtt minden öt gyermek közül négy írástudatlan volt. A szovjet kormány már a polgárháború nehéz éveiben hozzálátott az írástudatlanság megszüntetéséhez.

3. 8—50 éves korig mindenki megtanult írni-olvasni. De még az ennél idősebbek közül is sokan vállalták, hogy elsajátítják az írás-olvasás tudományát és így hamarosan sikerült felszámolni az analfabétizmust a Szovjetunióban. A kapitalista országokban — így az Amerikai Egyesült Államokban — még mindig milliókat tesz ki az analfabéták és félanalfabéták száma.

4. A felnőttek oktatásában a szovjet kormány nem elégedett meg az írás és olvasás megtanításával. Lehetőséget adott a természetben dolgozó munkásoknak és parasztoknak, hogy szabad idejükben továbbképezzék magukat. Az iskolák mellett megnyitották a dolgozók esti tanfolyamai.

5. Különösen nagy akadályokat gördített a cári rendszer a nemzetiségek művelődésének útjába. Az Októberi Forradalom után teremtették meg sok népnek az ABC-jét úgy, hogy ma már köztük sincsenek írástudatlanok. A kép nanáj nőket ábrázol tanulás közben.

6. Az imperialista államokban elnyomják a dolgozókat, üldözik a nemzetiségeket és színesbőrűeket. Ha sikerül is bejutniok valamilyen iskolába, pl. a négereknek, a néger diákokat külön ültetik társaitól. A dolgozók gyermekeinek alig öt százaléka jut be a főiskolákra. Az Amerikai Egyesült Államokra jellemző Clark amerikai miniszternek az a megállapítása, hogy Amerikában többmillió azoknak a gyermekeknek száma, akik nem járnak iskolába, 3 millió felnőtt sohasem járt iskolába és 10 millió annyira elégtelen oktatásban részesült, hogy analfabétáknak lehet őket számítani. Az imperialisták gyarmatain ma is írástudatlan a lakosság 85 százaléka.

7. A cárizmus alatt Oroszországban is csak hatmillió gyermek járhatott az igen alacsony színvonalú elemi iskolákba. A Szovjetunióban ma több mint 23 millió gyermek tanul a kitűnően felszerelt, 7 osztályos általános iskolákban.

8. 10—11 éves fiatal gyermekek a kötelező iskolai oktatáson kívül szabad idejüket felhasználják arra is, hogy az iskolákban tanultakat a gyakorlatban is megismerjék. Képünk egy volgamenti kolhoz iskolájának úttörő körét ábrázolja kísérletezés közben.

9. Itt üzbég iskolásgyermekek láthatók tanítónőjükkel. A keleti Üzbegisztánban, ahol a cárizmus alatt iskolát sem lehetett találni, ma mindennel bőségesen ellátott gyermekek tanulnak. Hasonló a helyzet a többi nemzetiségnél is. A cári Tadzsikisztánban összesen csak 10 elemi iskola volt, ma pedig 4500 hétosztályos általános iskola működik.

10. A középiskolák száma is nagymértékben emelkedett. A cári Oroszország területén összesen 1900 középiskola volt. Ma többtízezer középiskolában folyik a tanítás. Képünkön vidám leányok állnak az egyik szamarkandi középiskola kapujában.

11. A cárizmus alatt a dolgozók gyermekei nem járhattak középiskolába. Csak az urak gyermekei tanulhattak, így adódott,

hogy egy 200 milliós országban csak 88 ezer volt a középiskolások száma. Ma a szocialista Szovjetunióban levő tanulási lehetőségeket bizonyítja, hogy tízmillió fiatal tanul a középiskolákban.

12. A közép- és felsőfokú iskoláktól távolfekvő kolhozok ifjúsága, mint levelező tanuló végezheti el tanulmányait. Postán kapják meg rendszeresen feladataikat és így készülnek elő az évvégi vizsgákra, ami lehetőséget ad a kolhozfiatalok tömeges továbbtanulására. A Szovjetunióban ma több hallgató tanul a főiskolákon, mint 22 nyugateurópai országban együttvéve.

13. Milliók vesznek részt a mezőgazdasági szakoktatásban. Már a háború előtt közel egymillió traktorvezetőt és

14. ... negyedmillió kombánjkezelőt képeztek ki a dolgozó parasztság soraiból.

15. Ez a kép egy tejkezelő tanfolyamról készült. Sokáig sorolhatnánk azokat a tanfolyamokat, ahol a kolhozok dolgozóiból különböző szakembereket képeznek ki.

16. A legtökéletesebben felszerelt közép- és felsőfokú iskolákban a jövő mezőgazdasági szakembereit tízezrei tanulnak. Képünk a „Gigant“ állami gazdaság mezőgazdasági intézetének hatalmas épületét mutatja be.

17. Nemcsak a „Gigant“ nevű állami gazdaságnak, hanem igen sok más állami gazdaságnak is van saját tudományos intézete. Itt kiképzett, dolgozó parasztok soraiból kikerülő szakemberek lesznek a kolhozok jövő vezetői.

18. Már a Nagy Honvédő Háború előtt többszáz ezer gazdaszt (agronómust) képeztek ki a kolhozfiatalok közül. A gazdaszképzés jelenleg is hatalmas méretekben folyik. Ezek a fiatalok a mezőgazdasági főiskola elvégzése után visszatérnek a kolhozokba, ahol igen nagy feladat vár rájuk.

19. A Szovjetunióban a gazdász a mezőgazdasági termelés lelke. Munkája rendkívül sokoldalú. A vetés előtt gondosan ellenőrzi a kolhoz laboratóriumában a vetőmagot . . . . .

20. . . . . tanácsaival támogatja a gyümölcskertészek munkáját . . . . .

21. . . . . megvizsgálja a gabonaföldek és

22. . . . . gyapotföldek termését.

23. Szomszédja, a „Vörös harcos“ kolhoz agronómusa oktatja a gabonatermelés tökéletes módszereire a kolhoz ifjúságát. Igen sok a nőagronómus. Ebben is megmutatkozik, hogy milyen fontos szerepük van a lányoknak és asszonyoknak a szovjet falu kultúréletében.

24. Az agronómusok nagyértékű kísérletező munkát is végeznek. Képünkön agronómusnő kinemesített ágas búzafajta előnyös tulajdonságait magyarázza a kolhoz dolgozóinak.

25. Ezen a képen pedig egy kolhoz ifjúsága nagy buzgalommal hallgatja az agronómusnő előadását a nemesített vetőmagvakról.

26. Szoros a kapcsolat a szovjet tudósok és a kolhozok dolgozói között is. Egy szovjet akadémikus éppen kísérletének első eredményeivel ismerteti meg a kolhozparasztokat.

27. Gyakori vendégek a kolhozparasztoak a tudományos intézetekben. Pl. Prozorov kolhozelnök sűrűn keresi fel a „Timirjazev Mezőgazdasági Akadémia“ igazgatóját és helyettesét.

28. Ugyanígy gyakori vendégek a tudósok a kolhozgazdaságokban. Pl. Edelstein Sztálin-díjas tanár ellátogatott a „Vörös Október“ kolhozba és a kiváló főzelékfélék gazdaságosabb termesztésére vonatkozólag ad tanácsokat Prozorov kolhozelnöknek.

29. A kolhozfalvak kulturális középpontja a kultúrház. (Klub.) Ez az „Öntudat útja“ nevezetű kolhoz új kultúrháza.

30. Itt pedig fiatal kolhozparasztok sietnek a „Vörös Október“ kolhoz kultúrházába.

31. A kultúrotthon legnépszerűbb helye a könyvtár. Egy-egy falusi klub könyvtárában átlag 5000 könyv van. A könyvek között egyaránt megtalálhatók a politikai és szépirodalmi művek, az orosz és külföldi írók művei, közöttük a mi Petőfink, akinek költeményeit a kolhozparasztok igen kedvelik.

32. Mindenkihez eljut a könyv. A könyvtáros rendszeresen szétviszi a könyveket. A képen láthatjuk, amint Puskin születésének 150. évfordulójára kiadott könyveket osztja szét.

33. Sok kolhoz külön gyermekkönyvtárat rendezett be.

34. A könyvtárhoz olvasóterem tartozik. A kolhozparasztok itt is olvashatják a folyóiratokat és könyveket.

35. A könyvtárak olvasótermeiben állandó könyvkiállítások hívják fel az olvasók figyelmét a legidősebb irodalomra.

36. Az olvasók közösen is megbeszélnek az elolvasott könyveket. Ezekre a közös megbeszélésekre gyakran meghívják a könyv íróját. Babajevszkij Sztálin-díjas író, aki két regényében foglalkozott a kolhozok életével, éppen könyvéről beszélget a kolhozparasztokkal. Vaszilevszkája asszony, aki a kolhoz tehenészetében dolgozik, elmondta, hogy Babajevszkij könyvének alakjaiban a falubeli emberekre ismert rá.

37. A nagyterületű kolhozok mozgókönyvtárakat rendeztek be. A könyveket autobusz szállítja ki a kolhoz központjától távol eső területekre.

38. A kultúrotthonban találjuk meg a kolhoz rádióközpontját is. Innen közvetítik Moszkva és más nagy adóállomások műsorát.

39. Saját műsort is adnak a kolhozok rádióközpontjai. Gyakran közvetítenek zenés műsort. Ez a képünk a Gorkij környéki

„Iszkra“ kolhozban készült. Roza Makajeva kolhozparasztlány énekel a mikrofon előtt és édesapja harmonikán kíséri.

40. Igen kedveltek az énekkarok vidám műsorszámai . . . .

41. . . . . de rendszeresen tartanak politikai, tudományos és ismeretterjesztő felolvasásokat is.

42. A gépállomások rádión keresztül is tartanak kapcsolatot a kolhozokkal. Képünkön Zsilin igazgató éppen a Népbiztosok Tanácsáról elnevezett kolhoz részére mond híreket a mikrofonba.

43. A kolhozokban nagy örömmel veszik a gépállomás rádió-üzenetét, ami mindig hasznos tanácsot nyújt a dolgozók mindennapi életéhez.

44. Cséplés idején az ebédszünetben rádió szórakoztatja a pihenő kolhoztagokat.

44/a. Ebben a tadzsik kolhozban hangszórót szereltek fel a mezőn, hogy a dolgozók munka közben is élvezhessék a rádió műsorát.

45. A mezei munka pontos és eredményes elvégzésében is fontos szerepe van a rádiónak. Adó-vevő rádió útján tartanak összeköttetést a mezőn dolgozók a kolhossal.

46. A kolhozklubokban rendszeresen tartanak mozielőadásokat. A legtöbb kolhoznak saját mozigépe van. Ha ilyet még nem szereztek be, vándor vetítógépek mutatják be a legújabb szovjet filmeket.

47. Keskenyfilmes vetítógépekkel a gyermekotthonokat is felkeresik. Nagy örömet szereznek az apróságoknak a szép s érdekes szovjet mesefilmek.

48. Egy-egy kultúrháznak több kultúrcsoportja működik. Látogassuk meg először a színjátszókat. Az „Iszkra“ kolhozba éppen színdarabpróbára érkezünk.

49. Nem ritkaság az sem, hogy városi színészek vendégszerepelnek a kolhozklub színpadán. Képünkön a kievi színészegyüttes előadásában látjuk az „Ukrajna sztyeppéin“ c. színdarabot.

50. A hallgatóság nagy érdeklődéssel figyeli a nagyszerű előadást.

51. A gyermekek részére bábszínház előadásokat tartanak.

52. A kolhozklubokban ápolják és továbbfejlesztik a népművészetet, például a vologdai csipkekészítők művészetét,

53. az üzbég nép fafaragó és falfestő művészetét.

54. a kabard nép szőnyegszövő művészetét.

55. Sok kolhozban működik képzőművészeti iskola, ahol el-sajátítják a festészet és szobrászat alapelemeit. Így karolják fel a tehetséges fiatalokat a szovjet faluban.

56. A tanulók tapasztalt pedagógusok vezetésével szobrokat és finom fafaragással díszített tárgyakat készítenek a fafaragási órán.

57. Nem feledkezhetünk meg a kolhozok sportéletéről sem. A kolhozok népe felismerte a sportolás fontosságát. Egyik legkedveltebb sportjuk a labdarúgás. Sok kolhozban láthatunk sportpályát.

58. Sok híve van a röplabdázásnak,

59. a kolhozok tavaiban, a strandokon úzótt viziportoknak.

60. Sokan kedvelik a lovassportot. Az ügetőversenyek népszerűségére jellemző, hogy a „Komintern“ kolhoz versenyén 12 szomszédos kolhoz is résztvett.

61. A kolhozklubok legnépszerűbb kultúr csoportjai az ének-, zene- és tánc csoportok. Vidám harmonikaszó csendül az utcákon, mikor az ifjúság a klubbamenet gyülekezik.

62. Beteljesedett a nagy orosz zeneszerző, Csajkovszkij vágya: zeneműveit az egész szovjet nép ismeri és szereti. Képünkön egy ukrán parasztlány Csajkovszkij egyik művét gyakorolja nagy buzgalommal, mert a klub előadására készül.

63. A „Lenin“ kolhoz klubjában nagyszerű zenekar működik. A kolhozok arra törekszenek, hogy jó hangszerekkel lássák el zenekarukat. Nemrégén vásárolták az új hangszereket a kolhoz zenekara részére.

64. Ünnepnapokon a hatalmas Szovjetunió minden faluja vidám énekszótól hangos. Erdei tisztásokon . . . . .

65. folyók partján . . . . .

66. hegyek fennsíkjain népviseletbe öltözött fiatalok ropják a szovjet népek szebbnél-szebb táncait.

67. Nincs olyan kolhoz, melynek ne volna énekkara.

68. A kolhozénekkarok és zenekarok minden évben körzetenként versenyre kelnek egymással. Képünkön a cserkaszi járás kolhozainak egyesített 1000 tagú ének- és zenekarát látjuk.

69. A legkiválóbb népi együttesek Moszkvában is bemutatják tudásukat. Nézzünk meg néhányat közülük! A tadzsik népi művészek távoli hazájuk zenéjét szólaltatják meg . . .

70. Mordaszova kolhozparaszt nő és a voronyezsi orosz népi kórus egy régi orosz dalt adnak elő.

71. Tamara Cseban énekesnő népi hangszerek kíséretével moldvai népdalokat énekel.

72. A karél- finn kolhozok táncosai vidám táncokat járnak a népi énekkarok és zenekar hangjaira.

73. Nagy sikert arat egy moldvai tánc bemutatása.

74. Csupa tűz a bjelorussz népi együttes „Mikita“ nevű tánca.

75. Felejthetetlen érzés a résztvevőknek és a hallgatóság részére a befejező szám: a hatalmas egyesített kórus éneke. Sokszáz hang egy szívvel, egy lélekkel énekli a szovjet népek baráti szövetségét hirdető szovjet himnuszt.

76. A szovjet ifjúság a világ legszabadabb ifjúsága. Nyitva áll előtte minden út a fejlődéshez. Tanulmányai elvégzése után sokezer kolhozifjú kerül fel a nagyvárosokba, gyakran Moszkvába is

77. A városba került tehetséges fiatalok egy része egyetemen tanul . . . . .

78. ahol minden segítséget megkap, hogy tanulhasson és az orvosi . . . . .

79. mérnöki, vagy más értelmiségi pályán szerezzen diplomát.

80. Mások művészi pályára készülnek. Énekesek, zenészek . . . . .

81. festők . . . . .

82. szobrászok lesznek belőlük.

83. A kolhozfiatalságból igen sokat találunk a szovjet hadsereg tisztjei között is, akik azért tanulnak, hogy ha szükség lesz rá, legszentebb kötelességüket teljesíteni, tudják, megvédjék hazájukat és az egész világ békéjét.

84. Nagyszámban vesznek részt a kolhozparasztok az állami élet irányításában, nemcsak a falusi, hanem a járási, sőt a Legfelsőbb Tanácsban is. Képünkön Pasa Angelina kiváló traktoristát látjuk, aki a Legfelső Tanács képviselője.

85. Ott is önfeláldozóan dolgoznak, mert szeretik szovjet hazájukat, munkájukat Lenin és Sztálin tanítása vezérli. Biztosan haladnak a kommunizmus építésének útján, amely egyre magasabb életszínvonalat és kulturális életet biztosít.

A „Beszélő Képek“ 1949—1950. oktatási évadban megjelent előadásszövegeinek és filmdiasorozatainak címjegyzéke:

Szabad Föld Téli Esték:

- A Nagy Októberi Szocialista Forradalom (Sz.—1. sz.)
Képek a Szovjet kolhozok életéből (Sz.—2. sz.)
Szovjetunió a béke őre (Sz.—3. sz.)
Sztálin élete (Sz.—4. sz.)
Moszkva felé tekint a világ (Sz.—5. sz.)
A szovjet falu kultúrélete (Sz.—6. sz.)
Felszabadult ország — felszabadult nép (Sz.—8. sz.)
Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Tenyészállatvásár
(Sz.—9. sz.)

Természettudományi:

- A csillagos ég (T.—1. sz.)
Az állattenyésztés új útjai (T.—2. sz.)
Micsurin a természet nagy átalakítója (T.—3. sz.)

Művészeti:

- A szovjet festőművészet (M.—1. sz.) (Színes üvegdiapozitív.)

Faint, illegible text in the left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.